

Udržitelný rozvoj v předškolním vzdělávání

O tom, že naše planeta není na jedno použití, se mluví již dlouho. Jak se ale tato myšlenka promítá do vzdělávání malých dětí? Jednou z možností, jak s dětmi rozvíjet téma udržitelného rozvoje, je nový projekt organizace OMEP.

Pro OMEP nejde o nic nového, tématem udržitelného rozvoje se zabývá dlouhodobě. Milada Rabušicová, současná předsedkyně českého výboru této celosvětové organizace zaměřené na výchovu a vzdělávání malých dětí, k tomu říká: „Naše organizace přišla s myšlenkou, že je možné s touto výchovou začít už u nejmenších dětí, takže začala pracovat na koncepci předškolního vzdělávání a výchovy pro udržitelný rozvoj. Bylo to v roce 2009, kdy na Světovém shromáždění OMEP v Lagosu v Nigérii vyhlásila první projekt. Byl zaměřen

na rozhovory s dětmi nad obrázkem zeměkoule, kterou děti čistí a umývají. Záměrem bylo zjistit v celosvětovém měřítku – zapojeno bylo 28 zemí z celého světa, včetně ČR –, jak děti vnímají témata spojená s ochranou životního prostředí. Jednalo se tedy o jeden ze tří pilířů udržitelného rozvoje, ekologický. Zbýlé dva jsou ekonomický a sociální.“

Jak to vidí děti?

Milada Rabušicová dodává, že na počátku panovaly jisté pochybnosti o tom, zda budou děti

tématu environmentální udržitelnosti rozumět. „Na počátku byla nejistota v mnoha zemích, včetně ČR, zda je to téma, o kterém má smysl s tak malými dětmi vůbec mluvit. Ukázalo se ale, že děti vědí své.“

ZDE JSOU UKÁZKY NĚKTERÝCH JEJICH VÝROKŮ:

- **Děti dobře registrují svoje okolí a prostředí:**
„Děti chtějí mít Zemi čistou, protože je to náš domov.“ (Norsko).
- **Děti jsou schopny se k němu diferencovaně vyjadřovat:**
„Lidé nemohou žít bez Země.“ (Čína).
„Já myslím, že to znamená jako zachránit svět na později.“ (Finsko).
- **Děti chápou, že se jedná o společný úkol:**
„To znamená, že každý něco dělá pro Zemi.“ (Polsko).

„Následovala řada dalších projektů, např. ten o mezigeneračním dialogu dětí s jejich rodiči a prarodiči o tématech spojených s udržitelným rozvojem. Ptali jsme se například takto: „Jak jste si hráli vy? Jak si hrajeme my? S čím jste si hráli? A jaké hračky máme my dnes?““ dodává.

Ekonomická a sociální udržitelnost

Aktuální projekt na všechny předcházející fáze navazuje a otevírá pro mateřské školy možnost za pomoci navrženého nástroje zjistit, jak se jim daří rozvíjet výchovu a vzdělávání k udržitelnému rozvoji, jaké k tomu mají podmínky, a přemýšlet, co by se dalo změnit či zlepšit. O ekologickém rozvoji v našem vzdělávání nelze již pochybovat, ekonomická a sociální udržitelnost pak přináší otázky, jakými je například spotřeba z ekonomického hlediska, rozpočet nebo sdílení zdrojů a pak například rovnost, zapojení činnosti školy do místní komunity nebo sociální rozmanitost a inkluзивnost.

Současný projekt předpokládá, že děti se aktivně účastní debat o tom, jak se ve školce bude zacházet s různými zdroji a co budou všichni dělat pro to, aby se naplnila myšlenka udržitelného rozvoje. Hodnotící škály, které jsou součástí projektu, pracují v mnoha oblastech s myšlenkou komunitního života, kterou již rozvíjí také řada samospráv. Škola bývala v minulosti významnou součástí obecního dění a může se jí stát i dnes. Mateřské školy se běžně podílejí na obecních projektech, k čemuž dospějí postupně. Právě tuto postupnost skvěle naznačují hodnotící škály pro udržitelný rozvoj, které jsou součástí projektu. Mapují všechny oblasti, tedy ekologickou, ekonomickou i sociální, a mateřské školy díky nim jednak zjistí, jak na tom v dané oblasti jsou, a mohou se také inspirovat pro svou další činnost.

Obrázek z MŠ Pastelka, Milevsko

OMEP říká, že o tématu udržitelného rozvoje se i v České republice diskutuje delší dobu. „Tentokrát jsme chtěli podnítit diskuzi i hlubší analýzou a identifikací silných a slabých stránek udržitelného rozvoje v rámci autoevaluace mateřské školy. Proto jsme se rozhodli využít nabízený nástroj a upravili jej pro využití v českém prostředí. Jako motivaci mateřských škol k jeho použití jsme využili formu soutěže s vidinou finančního ohodnocení. Doufám, že mateřské školy nebude lákat jen finanční stránka soutěže, ale zejména možnost podívat se na vlastní práci a její kvalitu z trochu jiného zorného úhlu, než „jen“ z pohledu naplňování požadavků Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.“

O motivaci pro mateřské školy mluví i Dana Moravcová. „Podle mého názoru není v České republice oblast předškolního vzdělávání k udržitelnému rozvoji věnována dostatečná pozornost. Myslím si, že tato oblast vzdělávání by měla být v mateřských školách samozřejmostí. Měli bychom využít vnímavosti dětí v tomto období a ukázat jim cestu, jak chránit životní prostředí, jak udržovat dobré mezilidské vztahy, jak šetřit a neplýtvat. Jde o naši budoucnost, a my děti pro budoucnost vychováváme a připravujeme. Záleží tedy na nás, jak současnou generaci pro tento úkol připravíme. ■

Mgr. Marie Těthalová

KUPŘÍKLADU UČENÍ SE V PŘÍRODĚ OBSAHUJE NÁSLEDUJÍCÍ STUPNĚ:

- Vzdělávání dětí probíhá převážně v prostorách mateřské školy.
- Děti mají příležitost navštěvovat a prozkoumávat okolní přírodní prostředí.
- Děti pravidelně prozkoumávají okolní přírodní prostředí a diskutují o podmínkách biologické rozmanitosti.
- Mateřská škola se zapojuje do místních projektů zaměřených na péči o přírodní (životní) prostředí, dětem je tak zprostředkována důležitá role předškolního vzdělávání v udržitelné společnosti.

Soutěž pro mateřské školy

Zora Syslová, která projekt představila na výroční schůzi českého výboru organizace

VYHLÁŠENÍ PROJEKTU A SOUTĚŽE

Udržitelnému rozvoji v předškolním vzdělávání není v České republice dosud věnováno mnoho pozornosti. Proto se Český výbor OMEP v souladu s prioritami Světového výboru OMEP rozhodl tuto oblast více podpořit a vyhlašuje projekt spojený se soutěží nazvaný Udržitelný rozvoj v předškolním vzdělávání, kterého se mohou zúčastnit jednotlivci i celé mateřské školy.

Podkladem pro realizaci projektu a účast v soutěži je práce s hodnotícím nástrojem, který umožňuje učitelům i vedení mateřských škol reflexi jejich práce a stává se také podkladem pro plánování změn v oblasti udržitelného rozvoje. Vyhlášení projektu, zadání soutěže a kompletní hodnotící nástroj jsou zveřejněny na stránkách OMEP:

<https://www.omep.cz/esd-projekty>

Vítěz obdrží 10 000 Kč, 2. místo 6000 Kč a 3. místo 4000 Kč. Vítězové taktéž obdrží celoroční předplatné časopisu Informatorium 3–8.

Všichni finalisté budou mít hrazenou účast na konferenci OMEP.